

ÎNCEPUTURILE POEZIEI POSTMODERNE (1977-1985)

CUPRINS

Notă la ediția a II-a. Jumătatea analitică	5
Prefață la prima ediție. După douăzeci de ani.....	9

I

Romulus Bucur	21
Mircea Cărtărescu	33
Dumitru Chioaru	55
Mariana Codruț	62
Denisa Comănescu	69
Traian T. Coșovei	76
Magdalena Ghica [Magda Cârneci]	85
Florin Iaru	95
Alexandru Mușina	107
Liviu Ioan Stoiciu	131

II

Liviu Antonesei	167
Bogdan Ghiu	174
Marta Petreu	180
Ion Stratan	195
Eugen Suciu	205
Călin Vlasie	210

III

Nichita Danilov	221
Mariana Marin	236
Ion Mureșan	250
Petru Romoșan	262
Lucian Vasiliu	282
Matei Vișniec	296

În loc de concluzii	313
---------------------------	-----

ROMULUS BUCUR

Citat de Nicolae Manolescu în câteva cronici din 1979, beneficiar în 1981 al generozității dedicaționale a lui Ion Stratan (în **Ieșirea din apă**, p. 57), Romulus Bucur apare abia în a doua jumătate a lui 1982 cu un grupaj (douăsprezece poezii) în volumul colectiv **Cinci** (Editura Litera) și în 1983 cu unul în și mai colectivul **Caiet al debutanților 1980.1981** (Editura Albatros). Un volum propriu publică doar către sfârșitul lui 1984 – **Greutatea cernelii pe hîrtie** (Editura Albatros) –, ca urmare a concursului de debut pe... 1981. Volumul, plachetă cu patruzeci de poezii în cincizeci și ceva de pagini, cuprinde toate cele unsprezece titluri din **Caiet**, parte dintre ele publicate și în **Cinci**. Șapte din cele existente acolo lipsesc din **Greutatea cernelii...** Le voi analiza la urmă.

Primul poem al cărții lui Romulus Bucur – **Eu frunză de oțel** – exprimă la bun nivel valoric caracteristicile generale ale poeziei sale: amestec de fragilitate și rezistență (vezi și titlul), narativitate, ingenuitate (jucată, desigur) și așa mai departe:

„cineva țipa sînt mai bun decît voi scriu

și poezii

oglinzile erau fugărite prin curte

și caii îmbrăcați în negru

se înșurubau în ploaie

(frère jaques, frère jaques

dormez-vous ?)

cineva era frînt zilnic

pe genunchii nepăsători

ai destinului

iar eu poate fără să înțeleg prea bine

treceam descheiat la gît în cămașă”

Să observăm de la bun început precizia catifelată (dacă pot spune așa), discretă cu care poemul e compus. Realismul cotidian inițial („cineva țipase”) deviază prin glisare pe mai multe registre: simbolistica livrescă, montată în enunțuri blind-suprarealiste („oglinzile erau fugărite prin curte/ și caii îmbrăcați în negru/ se înșurubau în ploaie”), citatul preluat („frère jaques...”), reflecția generală, de moralist („cineva era frînt zilnic/ pe genunchii nepăsătorii/ ai destinului”). Ultimele două versuri revin la registrul inițial, închizînd firesc acolada și rotunjind grațios poemul. Sentimentul că în puține cuvinte s-a spus ceva grav despre condiția poeziei („scriu/ și poezii”) și despre existență („destinul...”) e potențat de efectul poetic al „inocenței” personajului.

Cu asemenea finețe aparte își lucrează Romulus Bucur toate poemele. Bogată, gama procedeelor folosite e totuși „ascunsă”, căci trecerile sînt extrem de firești și rămîne la vedere doar tonul unitar, curgerea limpede a versurilor, amintind simplitatea poeziei imagiștilor și mai ales a lui Cummings. Același personaj stă în centrul scenei de-a lungul întregii cărți, confesîndu-se ori descris la persoana a treia, aducînd împrejurii, din prezențe, amintiri și sugestii, datele unei existențe banale la suprafața evenimentelor și profunde în planul gîndirii și al simțirii. Poemele vor fi, mai toate, mici istorii cu aspect biografic, pornite de la impulsul unei întîmplări sau al unei situații oarecare. Personajul e student și se întîlnește cu un fost coleg (**Întîmplare cu poetul încă student**, p. 10), se îndrăgostește (**De dragoste**, p. 9), își termină studiile și se-ntorc acasă („bucuria pe care ar trebui s-o simți/ cînd trenul mai are cinci minute/ pînă să intre în orașul/ în care te-ai născut ai crescut/ și revii/ după terminarea studiilor” – din **Pierderi**, p. 15), devine profesor și intră în clasă („înarmat cu prestanța/ pe care ți-o dau/ costumul și cravata/ (ca să nu mai vorbim de catalog)/ po-vestești copiilor/ despre un măr putrezit/ acoperit de coaja lucitoare/ a cuvîntului «măr»/ – eventual înflorit –” – din **Fortăreața Bastiani**, p. 12). Firul narativ nu e peste tot limpede: rămîn uneori în poem doar cîteva detalii de decor sau vreo frîntură de acțiune și totul se adună

Respect pentru oameni și cărți

într-un mic tablou enigmatic, secvență dintr-o poveste abia bănuită.

Un exemplu:

„Duminică.

Familia așezată

în jurul mesei.

«Cînd eram eu de vîrsta ta...»

(Glasurile celorlalți

ajung la tine

ca bolboroseala

cui va ce se înecă

în băutura rămasă

pe fundul unei uriașe sticle)

«Șansa ta – un prieten

ca un autobuz dispărînd

după colț

e că mai crezi

în cuvintele

care ne însoțeau

adolescența:

dragoste, prietenie, cinste»

Sună toamna și-ți lasă

la ușă un copil găsit.”

(p. 20).

Aici și peste tot, poezia lui Bucur se desfășoară pe un fundal de melancolie și ironie tristă. Ai încontinuu senzația că o mare tensiune existențială vibrează în spatele tablourilor abia schițate, dincolo de cele câteva elemente adunate pentru a reconstitui un cadru. După ce trece de motivul „chitării albastre” a lui Wallace Stevens, **Om**ul cu

chitara dezvoltă în doi timpi – înscenare și la final explicitare – acest fond de melancolie acută:

„nu vei isteriza mulțimile
 cu ea
 și nici măcar albastră
 nu e

(plaja pustie
 cinematograful pustiu
 cu coji de semințe pe jos
 urletul pustiu
 în care stai și cînți
 cu jale cumplită
 viața lumii
 scrisă pe foi jupuite
 de pe inimi vii
 cînți despre o femeie
 mușcînd dintr-un măr
 la o fereastră
 despre micile vitejii duminicale
 ale bunilor tați de familie
 despre tine

«blazat

circular

fanatic»

pierzîndu-te ca niște urme
 de sălbăticiune
 în cîmpie

văzut de sus văzut de departe
 omul părea că n-are moarte
 văzut de departe văzut de sus
 omul părea că e în plus

Respect pentru oameni și cărți

în mica lume de plastilină
cînd ironia era regină)”

(p. 23-24).

Poetul mai vorbește și despre „Un duș care ar trebui/ să mă purifice/ de melancolie” (în **Ennui carele spleen se cheamă**, p. 43), despre felul cum „apoi vor veni niște nopți înalte/ pline de o melancolie/ nesfîrșită” (în **Nel mezzo del camin...**, p. 56). Explicitările și deconspirările, rare și rapide, făcute parcă din mers, sînt lăsate cu bună știință la vedere, mărci ale unei precise conștiințe poetice. Naivitatea măștii și controlul atent al efectelor sînt cele două fețe egal de importante ale poeziei lui Bucur.

Punctările biografice continuă în carte. Personajul merge la teatru (**Examenul**, p. 39), își amintește viața cazonă („O, să împlinești douăzeci de ani/ sărind în bocancii tăi de caporal/ în sunete vesele de goarnă/ ia-ți pușca și ranița” – în **Dragoste & bravură**, p. 48), se gîndește la orașul său de pe mureș (cu minusculă, în acord cu lipsa de spectaculozitate a vieții descrise, adică a vieții în general – în **Clătite cu gem de mure**, p. 51), sparge lemne în curte (**Spărgeam lemne**, p. 58). Apar apoi o serie de lucruri care, puse în legătură și analizate, ar putea dezvălui un complex freudian: personajul e surprins de cîteva ori gîndindu-se la bunici („aș putea copia inscripțiile/ de pe două morminte alăturate/ ați fi obligați/ să mă credeți că e vorba/ de bunicii mei” – în **Katharsis**, p. 42; „să bați/ la ușa bunicilor cît sînt încă/ în viață” – în **Chipuri de flacără, caier de praf**, p. 52-53), figura bunicului revine (mai întîi, portret „antieroi”, schițată în negativ: „nu/ i se va face statuie bunicului nu/ a fost un erou nu/ a condus camioane cu nitroglicerină nu/ a fost vedeta echipei locale/ de divizia b nu/ a fost măcar președintele societății de temperanță// poemul meu nu/ se va sfîrși cu/ voioșie concludivă/ a unui profesor pensionar” – în **Bunicul**, p. 41; apoi vedem „pe perete/ poza bunicului/ cu mustăți și uniformă/ de cătană/ chezaro-crăiască” – în **Un buzunar de castane**, p. 50), nu

Respect pentru oameni și cărți

în așteptarea mecanicului
aflam că fusese vorba
ca mama să renunțe la sarcină
la mine adică

(toamna creștea din vară
ca un sîmbure în mijlocul
piersicii îți căutai
imaginea adolescenței
pe străzi și în gări
între cărți și muzică pop
elanuri generoase și teama
de a nu fi ridicol
cu revolte gratuite sau nu
mască pe care s-o abandonezi
în drum)

m-am născut vînat
amărit ca un pisoai
pescuit dintr-o latrină
a trebuit să mi se dea
palme să țip să se vadă
ca sînt viu”

(p. 6-7)

Să mai spun și că personajului i se atribuie la un moment dat numele
autorului:

„am scos involuntar (?)

legitimația de serviciu:

Unitatea Grup Școlar IV A

Tov. BUCUR ROMULUS

Funcția p r o f e s o r”

(în Examenul, p. 40)

tată e acela care ocupă locul privilegiat în imaginația fiului („am înțeles brusc, cu stupeoare,/ că nu tata e cel mai puternic/ om din lume” – dintr-un poem fără titlu, p. 57), personajul îi pomeneste pe „bunii tați de familie” (în **Omul cu chitara**, p. 23), se gîndește, stînd în gazdă, la ideea de cămin al familiei („«acasă acasă» se scutură în pahar/ cu bucurie amară/ rumegușul cuvintelor/ [...] gazda tocmai începuse să/ măture gunoiul sub dulap/ repede pînă nu vin/ musafirii” – din **Plimbarea de seară**, p. 17-18) și rătăcește prin lume („să pleci dintre zidurile acestui oraș/ și ale următorului/ și ale următorului/ istovit și flămînd în al nu știu cîtelea oraș/ să te așezi pe o bancă” – din **Curajul să**, p. 28), motivul întoarcerii acasă revine și el („orașul/ în care te-ai născut ai crescut/ și revii/ după terminarea studiilor” – din **Pierderi**, deja citat; **Comin’ Home** e titlul altui poem – p. 35; „îți voi aminti de întoarceri neglorioase” – din **Nel mezzo del camin...**, citat și el; „ultima noapte departe de casă” – din **Ușor de zis destin**, p. 59). Toate acestea precedate de evocarea venirii pe lume, nu tocmai „fericite”, într-un foarte bun poem în care „antieroismul” poeticii lui Bucur creează un patetism răsturnat, aproape de tragicism la finalul plin de sugestii (titlul este **Vineri 11, 11 a.m.**):

„inutil să vă bateți capul

e vorba de ziua și ora

nașterii mele

(femeile începînd

să discute despre

cum a fost cînd

au născut sentimentul

tău de stinghereală

încercarea sîngace

de a participa

măcar psihic)

sîngele-mi era un lift

oprit între etaje